

Одеська
обласна бібліотека
для юнацтва

Департамент культури, національностей, релігій та
охорони об'єктів культурної спадщини
Одеської облдержадміністрації
Одеська обласна бібліотека для юнацтва

Бібліотека як сучасний простір:

успішні практики публічних бібліотек Одещини

Одеса - 2026

Бібліотека як сучасний простір: успішні практики публічних бібліотек Одещини: методичний огляд /Департамент культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини Одес. облдержадмін., Одес. обл. б-ка для юнацтва, Наук.-метод. від.;[підгот.Т. М. Петелько; ред. А. Ю. Швець, тех.ред. Т. О. Величко; відп. за вип. О. А.Чоловська]. – Одеса, 2026. – 17 С.

У методичному огляді представлено приклади трансформації бібліотек області у відкриті культурні, освітні й комунікаційні центри громади, що відповідають актуальним потребам користувачів. Огляд містить практики створення комфортних зон для навчання, дозвілля й творчості, реалізації соціокультурних проєктів, цифрових сервісів та партнерських ініціатив. Матеріали можуть бути корисними керівникам молодіжних центрів, фахівцям бібліотек у впровадженні сучасних моделей бібліотечного обслуговування та розвитку поліфункціональних просторів.

**Матеріал підготувала Тетяна Петелько, головний методист НМВ
Відповідальний за випуск: Олена Чоловська
Редактор: Анастасія Швець
Технічне редагування: Тетяна Величко**

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2023 р. № 190-р затверджено Методичні рекомендації щодо створення поліфункціонального простору в публічних бібліотеках України. Мета — допомогти бібліотекам ефективно організувати простір для потреб громади, сприяти розвитку культурно-освітніх ініціатив та раціональному використанню ресурсів.

Поліфункціональний простір — це «загальний публічний простір бібліотеки (фізичний/віртуальний), організований з урахуванням основних принципів та підходів, що може трансформуватись до потреб користувачів».

Методичні рекомендації мають виключно інформаційний та роз'яснювальний характер і рекомендовано до застосування працівниками бібліотечних закладів.

<https://bit.ly/4unttoD>

У сучасному розумінні бібліотечний простір — це оновлена зона в бібліотеці, яка поєднує:

читання і навчання

коворкінг і спільну роботу

творчі майстерні (арт, мейкерство)

культурні та освітні події

психологічну підтримку і хаби для громади

Сучасні простори в бібліотеках зазвичай створюються за підтримки грантів і міжнародних програм.

Як змінюються бібліотеки Одещини: приклади успішних практик

Сьогодні бібліотеки Одещини — це не лише місця для зберігання книг, все частіше вони працюють як:

освітні центри для дітей і підлітків

медіатеки

майданчики для громадських ініціатив

простори для зустрічей громади

центри творчості та спілкування

Особливого значення в області набувають цифрові хаби, що працюють у межах Національного проєкту «Дія. Цифрова освіта». До цієї мережі вже долучено близько 96 публічних бібліотек.

У таких хабах користувачі можуть безкоштовно:

навчатися цифровій грамотності

користуватися комп'ютерами та інтернетом

проходити онлайн-курси на платформі «Дія. Освіта»

отримувати консультації щодо цифрових сервісів

Проєкт реалізовується за підтримки Програми розвитку ООН в Україні за фінансування Швеції та у співпраці із Міністерством цифрової трансформації України.

Бібліотеки області долучилися до участі у реалізації проєкту ВГО Українська бібліотечна асоціація - «Здобуття цифрових навичок у бібліотеках – Хабах цифрової освіти». Вони навчають громади і спільноти цифровій грамотності, інформаційній та кібербезпеці.

КУ «Публічна бібліотека Білгород-Дністровської міської територіальної громади» — яскравий приклад сучасного поліфункціонального простору. В умовах воєнного стану бібліотека адаптувала свою діяльність до нових суспільних викликів. Заклад трансформувався з традиційного інформаційного центру у багатофункціональний простір — хаб психосоціальної підтримки, освіти та комунікації, зокрема для ветеранів і членів їхніх родин.

З 2024 року бібліотека входить до мережі цифрових хабів області. Працівники бібліотеки долучилися до онлайн тренінгу для координаторів Хабів цифрової освіти Одеської області «Здобуття цифрових навичок у бібліотеках — Хабах цифрової освіти».

У Хабі цифрової освіти відвідувачів навчають користуватися смартфонами, соціальними мережами, електронною поштою, месенджерами тощо.

За допомогою бібліотекарів - координаторів вони знаходять дешеві ліки, подають показники лічильників, знаходять необхідні побутові товари, переглядають освітні серіали.

Освітні серіали на платформі «Дія. Освіта» — це чудовий спосіб для молоді отримати знання у цікавій та доступній формі (інформаційні години «Кібергігієна для молоді»).

На початку 2026 року у співпраці з громадськими організаціями «Єдність ветеранів Акермана» та «Міжнародна асоціація психологів та тренерів-експертів» у бібліотеці створено спеціалізований простір-осередок «Територія можливостей».

Щомісяця тут проводяться зустрічі з ветеранами сучасної російсько-української війни. Основними напрямками роботи є:

- ✓ психореабілітаційна підтримка
- ✓ сприяння соціальній реінтеграції військових

- ✓ організація змістовного дозвілля
- ✓ проведення просвітницьких заходів.

Зустрічі відбуваються у форматі відкритого діалогу, що створює атмосферу довіри, взаєморозуміння та підтримки.

На зустрічі запрошуються Олександр Панченко — керівник ветеранської громадської організації, Ольга Донець — керівниця Одеського підрозділу ВГО «Міжнародна асоціація психологів та тренерів - експертів», Алла Томіліна — членкиня «Міжнародної асоціації психологів та тренерів-експертів».

Серед тем проведених заходів:

- «Шлях до відновлення: базові потреби, методи саморегуляції, біосугестивна терапія»

➤ «Психологічна підтримка та взаємодопомога»

➤ творча практика з нейрографіки «Нейродрево. Я і гроші».

Учасники мають можливість ділитися власним досвідом повернення до цивільного життя, обговорювати актуальні виклики та отримувати фахову допомогу.

З 2024 року в бібліотеці-філії ім. І. Нечуя-Левицького функціонує **«Молодіжний творчий простір: фото-відео студія та енергонезалежний коворкінг»**.

Цей інноваційний проєкт став можливим завдяки підтримці Міжнародної організації з міграції (МОМ) за щедрої допомоги американського народу через проєкт Агентства США з міжнародного розвитку USAID Ukraine «Протидія торгівлі людьми та надання допомоги вразливим групам населення в Україні».

Проєкт спрямований на створення інноваційного середовища для розвитку молоді. Простір поєднує:

➤ сучасну фото - та відеостудію

➤ коворкінг-зону для навчання та роботи

➤ можливість реалізації власних творчих проєктів.

Простір оснащений сучасним обладнанням: фототехнікою, освітленням, ноутбуками, мікрофонами, принтерами, а також спеціалізованим обладнанням для зйомок.

Важливою перевагою є наявність автономної сонячної електростанції потужністю 5 кВт, що забезпечує безперебійну роботу навіть під час відключень електроенергії.

У межах діяльності простору реалізовано низку ініціатив:

◆ творчі фотосесії («Дитяча творчість у фокусі»)

◆ запис аудіоальбому місцевої поетки Вікторії Осадчук, членкині асоціації літераторів Бессарабії «Буджак»

- ◆ фото- флешмоб «Піймай момент з книгою»
- ◆ фотомарафон «Посміхніться! Ви у бібліотеці!»
- ◆ майстер-класи «Вступний курс у фотомистецтво» за участі Юрія Кутового, волонтера міської районної організації Червоного Хреста
- ◆ бібліо-паті «Молодь обирає майбутнє в Україні».

Простір надає безкоштовний доступ до ресурсів і сприяє розвитку креативних навичок молоді. Тут можна отримати підтримку для розвитку своїх творчих ідей.

З 2022 року в бібліотеці – філії ім. І. Нечуя – Левицького також розпочав діяти простір «SMALL-TOWN» — сучасне середовище для навчання, дозвілля та комунікації. До його структури входять три функціональні зони:

- ◆ «Biblio-game»
- ◆ «Zone Wi-Fi»
- ◆ «Biblio-cinema».

Простір надає можливості для:

- ☑ навчання та виконання домашніх завдань
- ☑ участі у гуртках і майстер-класах
- ☑ перегляду фільмів та прослуховування музики
- ☑ реалізації мініпроектів.

На його базі регулярно проводяться заняття гуртків, творчі майстерні, читання дитячої літератури, а також функціонує «Бібліо-кіно-мультизал».

Окремим напрямом діяльності є «МІПРО» — мобільний інтерактивний простір розвитку особистості, який створила бібліотека філія ім. О.М. Кропивницького.

«МІПРО» - це гнучкий формат організації бібліотечного середовища, який поєднує освітні, культурні та соціальні функції. Його головна мета — створити комфортний простір для самореалізації, навчання та спілкування користувачів різного віку.

Особливістю «МІПРО» є його мобільність: простір легко трансформується залежно від потреб заходу. Адже він містить мобільне обладнання: намети, столи, книжкові полиці.

У межах простору функціонує бібліотечний дворик «Читання під зеленими кронами», де проходять заходи на відкритому повітрі.

Мешканці мікрорайону Переможне проводять тут своє дозвілля за книгою, навчаються, розвиваються, грають.

У квітні 2026 року на базі **Балтської публічної бібліотеки** відкрився **«Волонтерський центр Балтської громади»** — простір підтримки, взаємодопомоги та нових можливостей для волонтерів, молоді та активних мешканців громади.

Проект з'явився як відповідь на реальність, у якій волонтерство стало щоденною частиною життя громади. Люди допомагають іншим, працюють з вразливими групами, підтримують військових, їх родини, вимушених переселенців, але часто залишаються без підтримки для себе.

У громаді активно діє близько 750 волонтерів та молоді, які щодня залучені до гуманітарної, соціальної та ветеранської підтримки.

Особлива увага в центрі приділяється жінкам-волонтеркам, які працюють у різних напрямках і часто несуть подвійне навантаження. Проєкт враховує їхні потреби, створюючи безпечне середовище для роботи зі стресом та запобігання вторинній травматизації.

Ініціатива реалізується завдяки міні-гранту в межах програми **«Посилення психічного здоров'я та психосоціальної підтримки (ПЗПСП)»** Благодійного фонду **«Вітри змін»** за підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ).

У межах міні-гранту було придбано обладнання: меблі, техніку, посуд, матеріали для забезпечення робочого процесу центру, а громада надала приміщення, забезпечила інформаційну підтримку, організацію відкриття, технічний супровід та оплату комунальних послуг.

«Волонтерський центр Балтської громади» — це місце, де люди, які допомагають іншим, можуть зупинитися, відновити сили і продовжити свою діяльність без виснаження.

Переглянути відео: <https://bit.ly/4fCYdOT>

У Біляївській міській публічній бібліотеці у 2025 році в межах проєкту «Вітри змін» від UNICEF створено Центр підтримки «Порада» — багатофункціональний хаб для дітей, молоді та дорослих.

Приміщення бібліотеки наповнилося сучасним обладнанням, іграми та меблями. До занять долучилися професійні психологи та модератори.

Основні напрями роботи Центру підтримки «Порада»:

- цифрова освіта
- творчі заняття
- психологічна підтримка
- жіночі клуби та клуби для батьків.

Для дітей та підлітків тут проходять заняття з цифрової грамотності, творчі майстер-класи та ігри для емоційного розвантаження. Для молоді — тематичні зустрічі, тренінги з саморозвитку та створена зона безпечного спілкування.

Дорослі відвідують жіночий клуб та клуб матусь, де жінки громади, зокрема ВПО, отримують психологічну підтримку, займаються арттерапією та обговорюють питання виховання дітей у форматі «рівний-рівному».

Проект сприяв підвищенню соціальної згуртованості громади та продовжує працювати після завершення фінансування.

В центральній бібліотеці м. Болград з 2025 року запрацював Хаб цифрової освіти. Вже закуплені 4 ноутбуки та інтерактивна дошка.

Табаківська сільська бібліотека (Болградська ТГ) у 2025 році також відкрила оновлений простір «Територія пізнання», який оснащений: новими меблями (дивани, крісла), стелажми, інтерактивною дошкою, сучасними книгами та іграми. Джерелом фінансування стала Болградська міська рада.

Тут підлітки навчаються, читають, спілкуються, займаються творчістю, грають, цікаво і корисно проводять дозвілля.

Ізмаїльська міська публічна бібліотека для дорослих імені І.П. Котляревського запровадила Європейський проєкт «**EFIGE – транскордонний комплекс. Поєднання культурної спадщини в Придунав'ї**». Це спільний проєкт України та Румунії, спрямований на збереження та просування культурної та історичної спадщини.

В ході реалізації проєкту проведено реконструкцію будівлі бібліотеки, замінено опалювальні котли та спліт-системи кондиціонування, встановлено нову систему протипожежної сигналізації.

Також було створено Центр колекції транскордонних традицій, оснащений спеціалізованим обладнанням: телевізором, інтерактивною дошкою, презентаційним екраном на базі моноблока, акустичною апаратурою, столами та стільцями.

Для Центру було закуплено 28 національних костюмів народностей, що мешкають у Придунав'ї, скляні виставкові вітрини та манекени для їх демонстрації.

Центр колекції користується великим попитом у мешканців та гостей міста.

Тут бібліотеки проводять заходи та екскурсії.

У будівлі бібліотеки-філії № 6 для юнацтва відкрився **Тренінговий Центр** для громади Ізмаїлу та ВПО. Ініціаторами виступає Міжнародна організація з міграції (МОМ) та Західноукраїнський Ресурсний Центр (ЗУРЦ) за фінансової підтримки Євросоюзу, Ізмаїльської міської громадської організації «Право на майбутнє» внутрішньо переселених осіб та постраждалого населення України.

В бібліотеці здійснено капітальний ремонт та утеплення. Для тренінгового центру закуплено комп'ютерне обладнання, проєктор, моторизований екран, аудіообладнання, а також матеріали для арт- та ігрової терапії з дітьми та підлітками ВПО, канцтовари та інше.

Після урочистого відкриття у залах бібліотеки для школярів та студентів проведено квест, майстер-класи зі створення фетрової іграшки, скрапбукінгу та декупажу.

В тренінговому центрі бібліотекарі знайомлять переселенців зі звичаями та традиціями Ізмаїльщини, видатними людьми краю, надають важливу інформацію для їх соціалізації. Пропонуються такі послуги: вільний доступ до мережі Інтернет, безкоштовне навчання основам комп'ютерної грамотності, допомога в пошуку близьких, адреси пунктів гуманітарної допомоги, оренда житла та ін.

Великим попитом серед користувачів та представників **Куяльницької** громади користується **Медіацентр** центральної бібліотеки імені **Є. Чикаленка (2018 рік)**.

Створення таких центрів стало можливим завдяки реалізації програми «Розумний регіон» – стратегічного плану дій Одеської обласної державної адміністрації на 2017-2019 роки.

Гарантом створення відповідної матеріально–технічної бази виступила Куяльницька сільська рада.

Сьогодні Медіацентр – це комфортне сучасне приміщення з меблями-трансформерами, якісною комп'ютерною технікою, зоною WI-FI, проектором, фліпчартом. Тут збираються на засідання громадські організації Подільщини, проходять різноманітні тренінги, «круглі столи» з представниками влади і громадськості, а також яскраві тематичні заходи для молоді, перегляди кінофільмів тощо.

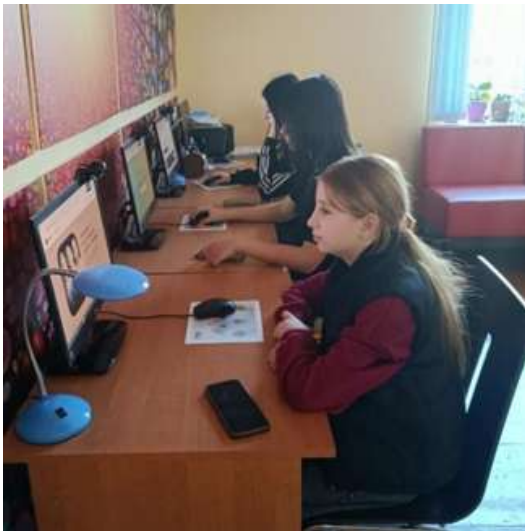
Бібліотечний медіацентр є активною локацією для роботи Подільської районної організації Червоного Хреста України.

Змінилася і читацька зала бібліотеки, вона стала сучасним **Хабом цифрової інформації**. Тут діють: Інтернет-центр (відкритий в 2010 році в рамках грантового проєкту «LEAP-2009» від Посольства США в Україні); Пункт європейської інформації (відкритий в 2016 році за проєктом УБА «Все про Європу: читай, слухай, дізнавайся в пунктах європейської інформації в бібліотеках» за підтримки Європейського Союзу (програма «Еразмус +»)) і конференц-зона.

Оновлений простір виконує не лише традиційні бібліотечні функції, а й слугує багатофункціональною платформою для проведення культурно-освітніх заходів, зустрічей, майстер-класів, занять творчих колективів і ініціатив соціальної підтримки.

З 2024 року на базі медіацентру **Роздільнянської центральної міської бібліотеки створено Хаб цифрової освіти**. Підлітки, молодь, люди старшого віку мають можливість здобути навички користування смартфоном, комп'ютером, інтернетом та основними онлайн-сервісами, дізнатися свій рівень цифрової грамотності та отримати консультації як його підвищити.

Заняття проводить координатор Хабу цифрової освіти Юлія Цедейко, яка брала участь у спеціалізованих тренінгах від регіонального тренінгового центру для бібліотекарів.

У 2024 року Роздільнянська центральна міська бібліотека стала кращим цифровим хабом Одещини (проект «Здобуття цифрових навичок у бібліотеках – Хабах цифрової освіти») і отримала від ВГО Українська бібліотечна асоціація нове обладнання – Планшет Lenovo Tab M11.

В минулому році запрацював Хаб цифрової освіти і в Теплицькій сільській бібліотеці (Болградський р-н). Користувачі отримали вільний доступ до комп'ютерів та Wi-Fi.

Відтепер мешканці громади можуть отримати допомогу, як користуватися застосунками «Дія», роздрукувати документ, подати заявку та відправити показники лічильника, замовити ліки, сплатити рахунки, знайти потрібну інформацію для навчання, самоосвіти тощо.

Холоднобалківська сільська бібліотека (Нерубайська сільська ТГ) також активно трансформується у сучасний інформаційно-культурний центр.

У 2024 році в бібліотеці створено **«Простір, дружній до дітей»**. Проєкт реалізовано у співпраці Нерубайської сільської ради (співфінансування), ГО «Десяте квітня» та UNHCR Ukraine (Агентство ООН у справах біженців).

Завідувачка бібліотекою Олеся Рожнатова та Оксана Шевчук дуже хотіли створити місце, яке буде комфортним, яскравим, живим, практичним, відвідуваним. Результат цієї співпраці - нове обладнання, меблі, настільні ігри, матеріали для творчості на суму понад 200 тис. грн.

Сьогодні «Простір, дружній до дітей» – це головний майданчик для спілкування, цікавих зустрічей, психологічної підтримки, соціалізації та комфортного дозвілля дітей та підлітків.

Тут було проведено серію інформаційних сесій та зустрічей для дітей на тему ментального здоров'я та емоційної стійкості, різноманітні заходи для дітей і підлітків. (<https://bit.ly/4ukgFPT>)

Отже бібліотеки Одещини зі звичайних книгозбірень перетворюються на відкриті, гнучкі і орієнтовані на користувача простори. Завдяки підтримці міжнародних організацій, грантових програм і місцевих громад вони стають:

центрами освіти та інформації

просторами творчості

осередками соціальної підтримки.

І це не просто модернізація інтер'єру, а глибока трансформація ролі бібліотеки в суспільстві.

Одеська обласна бібліотека для юнацтва

м. Одеса, вул. Ак. Корольова, 46

Тел: (048) 747-22-42; +38(063) 440-37-85

<https://mayakovka.od.ua/>

Е-mail: oubim@ukr.net

oubim.nmv@gmail.com